

We Srode

N^{ro}. 91.

7. Sierpnia 1822.

Wiadomości krajowe.

Kurs Wiedeński z dnia 28go Lipca: Obligacye dłużu Stanu 5 procentowe w M. K. 79 3/4 — Obligacye na pożyczkę do wygrania przez losy z r. 1820 za 100 ZR. M. K. — Obligacye na pożyczkę do wygrania przez losy z r. 1821 za 100 ZR. M. K. 98 1/2 — Certyfikaty na pożyczkę z r. 1821 za 100 ZR. w M. K. 98 5/4 — Kurs na Augsburg za 100 Kur. 59 1/4 Usz. — Moneta konwencyjna za 100, 299 5/4. — Akrye bankowe, jedna po 780 M. K.

Wiadomości zagraniczne.

Zjednoczone Stany Ameryki północny.

Naynowsze Nowo-Yorkskie gazety z d. 16. Czerwca przybyłe 12. Lipca do Londynu, zawierają ważny akt kongresu, na mocy którego Prezydent Zjednoczonych Stanów jest upoważniony, w przypadku otworzenia portów osad Angielskich-Wschodnio-Indyjskich dla statków Amerykańskich, ogłosić powszechnie, że także porty Stanów Zjednoczonych dla statków W. Brytanii otwartymi będą, z zastrzymaniem wszelako ograniczenia, które podług zasad prawa odwetu Prezydent postanowi raczy. W tymże samym akcie zleca się Prezydentowi, że jeżeli przyjdzie do skutku traktat handlowy z Francją, ażeby zniósł cło beczkowe, które dotąd płacą Francuzcy żeglarze. Wspomniany akt utrzyma swoją moc prawną aż do końca przyszłego posiedzenia kongresu.

Ameryka Hiszpańska.

Podług gazety Nowo-Yorkskiej z d. 11. Lipca, przybyła do Baltimore wiadomość z La Guayra, że Morales (oprócz Lattorra jedyny z Jeneratów Królewskich bawiących w Costa Fierma) zupełnie zbitym został przez Półowników wojsk Kolumbijskich Penango i Heras, i że umknął na wyspę Oro.

Portugalia i Brazylia.

List z Rio-de-Janeiro datowany d. 30. Kwietnia donosi o powrocie Xięcia Rejenta z podróży do kraju Minas Geraes. Wrócił z tej drogi wynoszący niemal że 100 mil Fran-

cuzkich w przeciagu półpięta dnia, mimo upałów i zły drogi, która go przymuszała nie-racz iechać konno. Zamiar tej podróży, by połączyć nierozdzielnie Minas Geraes z Rio-de-Janeiro, nawet w przypadku pozyskanej niepodległości, miał podług niektórych doniesień przysięść już do skutku. Inne zaś doniesienia zapewniają, że król Minas Geraes chciał uważać Xięzcia tylko za zastępcę Króla, iego oycy, i że się uskarżał na pobyt obudwóch zastępców iego w Rio-de-Janeiro obranych do Stanów Portugalskich.

Dnia 18. Czerwca przełożone zostały w Lizbonie bliższe szczegóły odkrytego spisku. Przełożył je w liście swoim tej samej daty Minister sprawiedliwości Don Jose de Silva Carvalho, pisanym do Sekretarza Stanów. Donosi także, iż Rząd różnemi sposobami dowiedział się o powstaniu anarchicznej fakcji znieważającej prasy drukarskie, ażeby zepsuć publiczne mniemanie, rozprzestrzenić nieudowodnioną bojaźń i ptonne wyobrażenia, nareszcie aby Rząd i Stany haniebnie spotwarzyć. W różnych okolicach miasta zgrupowały się w wyznaczonych godzinach dnia, osoby znane nienawicią przeciw systematowi konstytucyjnemu, których zamiarem było obalenie tego systemu. Istnienie tej fakcji potwierdziło się zaburzeniami w początkach Kwietnia, które Rząd utłumił i był przymuszony prosić o pozwolenie Stanów, ażeby niektóre osoby przeniesionemi zostały do innych okolic Królestwa, na co Stany nychętnie zezwoliły. Wicherzyciele owi nie zrzekli się ieszcze swojego planu, drukowali buntownicze odezwy, ażeby całe Królestwo wzburzyć przeciw Stanom i Rządowi, Stany rozwiązać i pomordować niektórych Ministrów i Deputowanych. Szczęściem zapobieżono wszelkim przypadkom przez zabranie rzeczony odezwy w chwili, gdy była drukowana wrsz z prasami i wszelkimi materiałami. Sprawa ta iak nayspiesznie wytoczona będzie, ponieważ koniecznie potrzeba, by czysta prawda na jaw wyszła, a gdyby tym końcem iakie środki mogły się stać użytecznemi, Rząd żąda od

Stanów, aby tak we uchwały. — Żądanie to odesłano do wydziału konstytucyjnego i sprawiedliwości karnej.

Hiszpania.

O ostatnich wypadkach w Katalonii zawiera list prywatny umieszczony w Gazecie Francji następujące szczegóły. Zwycięstwo Trapisty odniesione w Conque de Trem nad Konstytucjonistami, którzy używali wszystkich sił swoich, ażeby go przymusić do opuszczenia Sen d'Urgelu, było najsławniejsze. Oprócz zupełnego zniszczenia występującego przeciwko niemu wojska udzieliło mu to zwycięstwo niezmiernie wiele żywności i ludzi. Proboszcz z Issony powiększył jego hufce 300 ludźmi. Wszystko co tylko broń nosić może idzie za tym przytkadem i nazywają go wyhawcą Monarchii. Jeszcze tego samego dnia, w którym nad Konstytucjonistami otrzymał zwycięstwo, wystąpił 1500 ludzi do Kardony. Zapewniają, że rojalści obsadzili to miejsce kołumną, która 28. Czerwca weszła do Puycedy, dowodził nią posiadacz dóbr z Urgelu urodzony w Cerwerze. Ten dzielny mąż wyślicznie silną budową ciała i uderzającym ubiorem. Nosi spodnie i półkamazki ze skóry, kolano i jedną część uda odkrywa; na głowie nosi fioletową czapkę. Bije się jak lew, jego wojsko jest pełne odwagi i przy wszystkich bitwach nawet przy mniejszej liczbie dowodzi, że nieustępnie w niczem najlepszym liniowym pułku. Właśnie odbieramy wiadomość, że oślawiony Regidor Sindrau, także Cousmillou zwany, gdy sobie pochlebiał, że oddział rojalistów zniszczy, ranionym został w plecy i w udo d. 27. z. m. w krwawej bitwie pod Baga. Konia pod nim zabito. Wojsko Don Antonia składa się z 6. oddziałów. Pomnaża się codziennie. Dnia 29. Czerwca wszedł jeden oddział złożony z 300 ludzi bez najmniejszego wystrachu na dolinę Aranu. Mieszkańcy dostarczający mu wszelkiej potrzebnej żywności przyjęli go dobrze.

Wielka Brytania i Irlandya.

Z Londynu d. 9. Lipca. — Wiele parafii przestało towarzystwu Londyńskiemu składki dla nieszczęśliwych Irlandczyków. W parafii Mary-le-Bone zebrano 1500 funtów szterlingów (15,000 ZR.). Xięża obchodzą tym celem wszystkie domy.

Z Irlandyi donoszą, iż oprócz uwięzionych w Armagh 14 ludzi podejranych o spisek, należeli i inni, lecz uciekli. W Hrabstwie Westmeath uwolniono pewną baronią

od prawa względem buntu, a natomiast w pewnej parafii toż prawo ogłoszono.

Na posiedzeniu dnia 6go b. m. zebrała się Izba Niższa wnioskiem Pana Goulborn względem przedłużenia prawa o buncie w Irlandyi. Pan Wilson, przeciwny temu, przytoczył wyjątek z dzieła Pana Chateaubriand, który Pan Peel nazwał niezrozumiałym, a który jest taki: Śpiewy i pieśni ludzi wszelkiego wieku muszą się kiedyś połączyć z owocami i kwiatami wszystkich por roku. Śpiewy (*chants*) wziął Pan Peel za zmiany losu (*chances*) z czego się bardzo śmiano. Oświadczył atoli, iż z tą poprawą myśli tej dokładnie nie rozumie. Większością nakoniec 94 kresk przeciwko 37 odrzucono wniosek Pana Newport, aby prawo to miało moc swoje tylko do d. 1. Marca 1823, a przyjęto wniosek Pana Goulborn, aby trwało do 1. Sierpnia tegoż roku 1823.

Rząd podał prośbę, aby kilku służącym zmarłej Królowej ehoiety poci wyznaczono dzienne żywnością pensyją w ilości 228 funtów szterlingów, a innym tylko pensyją roczną wypłacano. Do pierwszych należy Marszałek Dworu Sicard, kucharz Vaughan, paź Stichman, Margrabia Jeromé, pokojówka Brun, siostra tak nazwanej Hrabiny i t. d.

Podczas obrad o wniesionem przez Pana Hobhouse uchyleniu opłaty od okien, Pan Robertson, potomek dzieiopisa, oświadczył się przeciwko systematowi pożyczek. Nazywał je ciężarem, spadającym na potomność. Twierdził, iż co rok potrzeba obmyślać chody, któreby na wydatki wystarczały.

Francya.

Królewskie rozporządzenie z d. 3. Lipca powołuje do służby wszystkich konskrybowanych 1.) tych, którzy mają 5' 3" i więcej, 2.) jedną część tych, którzy mniej mają wzrostu. Powinni stawić się do pułku od 25. Lipca do 30. Września.

Dziennik z Nantes donosi, że w Poitiers popodkładano ogień pod wieloma domami, przezco chciano popierać zamiar uwolnienia Jenerała Bertona. Lecz zniweczyła go bacność tamecznego dowodcy Jenerała Marlartik, który najlepsze poczynił rozporządzenia dotyczące się pilnowania więźnia.

W Grenoble znaleziono trunnę mieszczącą w sobie zwłoki sławnego Bayarda.

Z Paryża d. 9. Lipca. — D. 6. b. m. czytano w Izbie Deputowanych rozmaite petycyje, między innymi P. Thomas skarżył się na Anglików, iż mu, jako plantatorowi na wy-

pie St. Domingo, nie płacą winnego długu. Prośbę tę odesłano do Ministrów Spraw Wewnętrznych i Interesów zagranicznych. — P. Poissot żądał, aby każdy Deputowany oświadczył natychmiast zdanie swoje, a w przeciwnym razie nie był przypuszczony do kręskowania. Odrzucono ten wniosek i do porządku dziennego przystąpiono. Takiegoż losu doznało oskarżenie Ministra Morskiego przez Kapitana okrętowego Laigneul o zdrzierstwa. Szef batalionu Lorriere domagał się rozpoznania sprawy swojej; został bowiem oddalony z służby wojskowej. Raz już Izba odrzuciła żądanie jego i teraz podobnie uczyniła. — Pan Cornet d'Incourt zdał sprawę o budżecie. Że zaś ta praca jest zbyt wielką, trzcy więc Członkowie Kommissy podzielili ją między siebie i tak P. Sirieyes mówił o zaległościach i żądanym kredycie; P. Cornet o wydatkach, równych prawie przeszlorocznym, a Pan Lastours o dochodach. Ten oświadczył, iż to co przeszłego roku nie weszło do kassy, zaspoakoionem będzie tego roku i że Król jest rekoymią przyszłej pomysłności Francyi. — Przeciwko zdaniu Kommissy budżetowej zapisało się 22 Członków, a za zdaniem, 11. Uważają, iż bankierowie, będący Deputowanymi, nie mają jednakowego sposobu myślenia, Pan Lafitte mówić będzie za budżetem.

Podczas obrad względem prawa o cłach, Deputowani z północnych Departamentów nie zgodzali się z kolegami swemi z południowych. Pierwsi popierali systemat zakazu obcych wyrobów dla podniesienia rękodzielni królowych; drudzy domagali się zupełnej wolności handlu.

Z Paryża d. 10. Lipca. — Deputacyja Izby Parów podała wczoraj Królowi dwa projekty projektu do prawa, jeden o założeniu seminarium w Chartres i wystawieniu Rządowego domu przy ulicy Rivoli a drugi względem sprzedaży pałacu Ministerstwa Skarbu i rozzebrania dawniejszego teatru opery. Monarcha nie jest zdurów zupełnie; dostał bowiem matego kataru. Dnia 7. b. m. mianował Kapitana Nicol z pułku strzelców szefem szwadronu a kwatremistrzów Girard i Thiers oraz sierżanta Magner Podporucznikami, w nagrodę chwalebne go ich postępowania i wierności podczas uwięzienia Podpułkownika Caron. Zalecił nadto Ministrowi Woyny, aby pułkom strzelców z Allier i Charente, tudzież 46. pułkowi liniowemu i sierżantowi Delzair oświadczył zadowolenie Monarchy.

Sąd Kriminalny w Poitiers odesłał oskarżenie Jenerała Bertona do Niort, a Pałade i Baudrier, do Saumur.

Jeneralny Prokurator Królewski odwołał się przeciwko temu postanowieniu do Sądu Kassacyjnego.

Oskarżeni o spisek knowany w Belfort, podali powtórnie d. 5. b. m. prośbę do Ministra Sprawiedliwości, aby pozwołał Adwokatom tutejszym Berville i Renouard podjąć się ich obrony, czego im już raz wspomniany Minister odmówił.

Sąd w Kolmarze trudni się sprawą 22 ludzi, to jest, 12 wojskowych po większej części podoficerów i 10 cywilnych, po większej części uczniów! Oskarżono ich, iż w zapale umysłów knowali spisek przeciwko teraźniejszemu Rządowi Francuzkiemu. Potrafili jednak po większej części umknąć za granicę.

Przybył tu P. Politica, Poseł Rossyjski przy Rządzie Zjednoczonych Stanów Północnej Ameryki.

Izba Parów sądzić będzie oskarżonych o spisek w Belfort. Akt oskarżenia wyraża na wstępie: — »Rewolucyyny zapal umysłów zaburzył niektóre okolice Europy.ayne związki, zmierzające szczególnie do uwięzienia młodzieży, utrzymywały i rozpościerały taki stan rzeczy. Oskarżeni mają po większej części lat 22 do 25. Wspomniane skryte związki doszły powoli do Francyi i obmierzłemi przysięgami, przeklętymi spiskami i haniebnymi sztyletami, ziemię honoru splamiły. Z łona tych związków wystano emissaryuszów, którzy po całym kraiu ieździli i wszędzie stronników albo raczej współników spisku szukali. Od niejakiego czasu podwoili usiłowania swoje. Przed 19tym Sierpnia roku zeszłego udawali się za podróżynych kommissantów handlowych, nie mogąc dowieść, za czym interessem wysłani byli. Pod tym pozorem tworzyli wszędzie związki i urządzali korespondencyją. Działo się to szczególnie w Strasburgu, Brisach, Mühlhausen, Belfort i t. d. Paryż był miejscem środkowym. Z Saumur miano dać hasło; chciano razem zrobić powstanie w Tulonie i Marsylii na południu, w Roszelli, Thuars i Nantes na zachodzie, w Belfort, Strasburgu i Brisach na wschodzie i t. d.

W dniach 8. i 9. b. m. odbywały się w Izbie Deputowanych dalsze obrady względem kanałów. Hrabia de la Bourdonnaye najmocniej się opierał podanemu projektowi. Ganił cały systemat rznięcia kanałów, który od niejakiego czasu ma tyle stronników we Francyi. Nazwał go przymuszonym podatkiem i przytoczył świeży przykład stawiania mostu w Bordeaux, który podług wyrachowania, miał

kosztować 3 miliony, a kosztował 8 milionów franków. — Minister Corbieres popierał projekt. Oświadczył, iż niepodległa Rada Stanu uprząta wszelką trudność zachodzącą między Rządem i przedsiębiorcami. Na to odezwała się lewa strona: »Rady Stanu nie są niepodległymi. Oddalają ich Ministrowie, kiedy im się nie podobają.« Minister odpowiedział i uspokoił wrzawę. Przyjęto nakoniec pierwszy artykuł o hanale z Aire do la Bassée, w Departamencie Paś - de - Calais.

Multan i Wołoszczyzna.

Dostrzegacz Austriacki pod d. 27. Lipca umieścił, co następuje: »Jeszcze zeszłego tygodnia donosiły listy z Jassy, że w przeciągu dni ośmiu nastąpi zupełne oczyszczenie Multan z wojsk W. Sultana. Późniejsze doniesienia z d. 12 i 13. b. m. całkiem potwierdzają tę wiadomość. Janczarowie opuścili w samy istocie Jassy d. 13. Lipca o godzinie 7 zrana i skierowali swój powrót przez Dunaj. Kutszuk Ahmed Basza wydał tak surowe rozporządzenia, że przy téj okoliczności nie wydarzył się żaden znaczny nieporządek. Zostających się w tyle rozkazał naczelný wódz chwycić wystanym za nimi podjazdom i powiązanych do korpusu dostawić.

Podług najnowszych wiadomości z Bukarestu z d. 19. Lipca umieszczonych w Dostrzegaczu Aussryickim z d. 29. Lipca przybyło tamże urzędowe doniesienie o mianowaniu w Konstantynopolu znajdujacego się między Wołoskimi Deputowanymi Bojarów Bana, Grzegorza Ghikę Hospodarem Wołoskim. Podług tych samych wiadomości nastąpiło już i dla Multan podobne rozporządzenie na mocy Firmanu W. Sultana ogłoszone. Imię Hospodara mianowanego dla tego ostatniego Xięstwa dotąd nie wiadome w Bukarescie. (Podług wiadomości nadeszłych do Lwowa ma nim być Ihanitza Sturdza.)

Urzędowe doniesienie z Bukarestu z d. 19. z. m. wyszczególnia cały tok téj rzeczy sposobem następującym:

»Dnia wczorajszego wieczorem przybył od Seraskiera Baszy, z Sylistryi rozkaz (Bujuruldi), gdzie oznajmiono krajowym Bojarom i Stanom, że potrzeba tego wymaga, a żeby oddalić z urzędu Kaimaka tamecznego Konstantyna Negri i że na jego miejsce mianowany został jako tymczasowy zastępca P. Alexander Nintsulesco, więc Stany w porozumieniu z ostatnim powinny zatwierdzić interesa Państwa, dopóki inny rzeczywisty Kaimakan mianowa-

nym nie będzie. W tymże samym czasie doniesiano się, że złożono również Kaimakanów Jassy i Kraiowy i powołano ich do Sylistryi.

»Dzisiaj zrana odczytano publicznie wspomniany Bujuruldi a P. Nintsulesko łącznie ze Stanami poczynił rozporządzenia we wszystkich powiatach Xięstwa.

»O 10 godzinie zaś przybył Tatar do Metropolii i przywiózł z sobą tę wiadomość, że wysoka Porta mianowała Bana Gregorza Ghikę Xięciem Wołoszczyzny i że się już i dla Multan odbyło podobne mianowanie.

»Wspomniany Tatar przywiózł także Firman, ogłaszający mianowanie nowego Xięcia, i że Ban Barbul Wakaresko i Klutsar Michalem Philippesko obrani zostali tymczasowymi Xiężcami Kaimakanami, dopóki Hospodar nie przybędzie. Tym dwóm dodał Xiężę Spathara Scharlat Michalska jako współ Kaimakana i wysłał go przedem. Inny Firman mianował Dwornika Alexandra Nintsulesko Kaimakanem małej Wołoszczyzny, a nowy Hospodar dał mu zlecenie prowadzić z tamecznymi Bojarami ster Rządu.

»Przysłał także Xiężę Ghika list zapieczony do Metropolity Dionizego znajdujacego się w Kronsztadzie i zlecił tutejszym Bojarom, ażeby mu go niezwłocznie wręczyli.

»Wojska Ottomańskie w małej Wołoszczyźnie zmniejszyły się podług doniesienia miejscowego Starosty z d. 17. Lipca aż na 1500. Oczekiwać potrzeba niebawem zupełnego wychodu wojsk wszystkich tu się znajdujących. Hassan Bey wyszedł już 16. do twierdzy Giurgewo z oddziałem wojska Baszy wzmiankowanej twierdzy składajacego się więcej jak z 1,300 ludzi.

Kraie Barbaryjskie.

Listy z Algieru donoszą, że Rząd tamtejszy żądał już od lat wielu sumowych, które Hiszpania jego poddanym winną została. Kolo d. 9. Czerwca przybyła pod Algier eskadra złożona z pięciu Hiszpańskich i dwóch Holenderskich fregat dla zatwierdzenia téj okoliczności dobrym sposobem, lecz Dey obstawał przy swoich dawnych żądaniach. Późem zmniejszono Holenderskich i Hiszpańskich Konzultów do oddalenia się na owych okrętach wraz z tychże podwładnymi, a wojna wydana została. Oczekujemy teraz tylko, czyli to wydanie wojny istotnie przyjdzie do skutku, ponieważ eskadry Algierska eskadra działa w téj chwili przeciwko Grehom.